

Türkiye Masa Tenisi Liglerinde Oynayan Sporcuların Liderlik Yönelimleri ve Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*

Yusuf DAYICAN^{1†} , Erdiñ DEMİRAY¹

¹Ege Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, İzmir.

Orijinal Makale

Gönderi Tarihi: 22.03.2021

Kabul Tarihi: 14.11.2021

DOI: 10.25307/jssr.892620

Online Yayın Tarihi: 31.12.2021

Öz

Masa tenisi sporcularının kişilik özellikleri ve liderlik yönelimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi araştırmamızın amacını oluşturmaktadır. Türkiye Masa Tenisi Ligi'nde performans gösteren 273 lisanslı sporcu araştırmamıza katılmıştır. Sporcuların liderlik yönelimlerini ve kişilik özellikleri sırasıyla Bolman ve Deal (1991) ve Goldberg (1992) tarafından geliştirilen Büyük Beş-50 Kişilik Testi uygulanarak belirlenmiştir. Sporcuların liderlik yönelimlerini ve kişilik özelliklerini belirleyen Büyük Beş-50 Kişilik Testi Türkçeye sırasıyla Dereli (2003) ve Tatar (2017) tarafından uygulanmıştır. Demografik değişkenlere göre farklılıkları belirleyebilmek için "bağımsız örneklem T testi" ve "tek-yönlü varyans analizi" teknikleri kullanılmıştır. Araştırmamızın temel amacını oluşturan sporcuların kişilik özellikleri ile liderlik yönelimleri arasındaki ilişkiyi belirleyebilmek için "pearson korelasyon analizi" kullanılmıştır. Katılımcıların, cinsiyet, yaş, eğitim ve oynadıkları yıl değişkenleri ile kişilik özellikleri ve liderlik yönelimleri arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Ancak oynadıkları liglere göre anlamlı farklılık olmadığı saptanmıştır. Sporcuların kişilik özellikleri ve liderlik yönelimleri arasında pozitif yönlü ilişkiler olduğu görülmektedir. Masa tenisi sporcularının kişilik özellikleri liderlik yönelimleri üzerinde etkili olduğunu söylemek mümkündür.

Anahtar kelimeler: Kişilik, liderlik, masa tenisi

Investigation of The Relationship Between Leadership Trends and Personality Characteristics of Turkey Table Tennis League Athletes

Abstract

The aim of our research is to examine the relationship between the personality traits and leadership orientations of table tennis athletes. The 273 athletes licensed in Turkey Table Tennis League participated in our research. The Leadership Orientation Scale and orientations of the athletes were determined by applying The Big Five-50 Personality Test developed by Bolman and Deal (1991) and Goldberg (1992), respectively. The Big Five-50 Personality Test determining the Leadership Orientation Scale and orientations of the athletes was adopted in Turkish by Dereli (2003) and Tatar (2017). "Independent sample T test" and "one-way analysis of variance" techniques were used to determine the differences according to demographic variables. Pearson correlation analysis was used to determine the relationship between personality traits and leadership orientations of athletes, which constitute the main purpose of our study. A significant difference was found according to the variables of gender, age, education, and years of play of the participant over between personality traits and leadership orientations. However, it has been determined that there is no significant difference according to the leagues they play. It is seen that there are positive relationships between athletes' personality traits and leadership orientations. It is possible to say that the personality traits of table tennis athletes are effective on their leadership orientation.

Keywords: Personality, leadership, table tennis

* Bu çalışma Yusuf DAYICAN'ın Ege Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü'nce kabul edilen "Türkiye Masa Tenisi Liglerinde Oynayan Sporcuların Liderlik Yönelimleri ve Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" başlıklı Yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

† **Sorumlu Yazar:** Yusuf DAYICAN, **E-posta:** yusufdayican@gmail.com

GİRİŞ

Liderlik ve kişilik kavramları spor dünyasında gün geçtikçe önemi artan kavramlardır. Bu iki kavram diğer alanlarda olduğu gibi spor yönetimi alanını da yakından ilgilendirmektedir. Literatürde kişilik ve liderlik üzerinde birçok tanıma rastlamak mümkündür. Kişilik, bireylerin farklı duygu ve davranış biçimleri olarak tanımlanmaktadır (Sato, Jordan, Funk ve Sachs, 2018). Bir başka yazar ise kişiliği, bireyin değişmeyen istikrarlı özel ve ayırıcı davranışları olarak tanımlamaktadır (Morgan ve Arıcı, 1981). Kişilik psikolojik çekirdek, role dayanan davranışlar ve tipik tepkiler gibi aşamalardan oluşmaktadır. Kişilerin inançları psikolojik çekirdeği, çevresindeki bireyler ile işbirliği ve uyumu tipik tepkileri oluştururken, kişiliğin bulunduğu zamana ve çevreye göre farklılaşması ise role bağlı davranışı göstermektedir (Weinberg ve Gould, 2015).

Liderlik, bireyin grup içerisindeki diğer bireyleri etkileme sürecidir. Küresel etkileri ve kuşaklar arası farklılıkları arttıran faktörler nedeniyle liderlik, farklı insanlar için farklı anlamlara sahip olmaya devam edecektir. Kişisel özellik bakış açısıyla yaklaşacak olursak; liderlik özelliği kişinin karakteristiğinden, zekasından ya da onları benzersiz yapan fiziksel özelliklerinden kaynaklanıyor olabilir. Süreç bakış açısıyla yaklaşacak olursak; liderlik liderin ve takipçilerinin grup içindeki etkileşimleriyle alakalı olan bir durumdur. Liderlik yaklaşımları özellik yaklaşımı, davranışsal yaklaşım, durumsallık yaklaşımı ve neo-karizmatik yaklaşım gibi dört farklı aşamadan geçmiştir. Sistemik olarak 20.yy'da liderlik çalışmalarında kişilik yaklaşımı çalışmaları başlamıştır. Bireyi lider yapan özelliklerin ne olduğu incelenerek büyük adam teorisi üzerinde durulmuştur. Lideri, lider yapan doğuştan gelen karakteristik özellikler olduğu üzerine odaklanılmıştır. Davranışsal yaklaşım, görev davranışı ve ilişki davranışı üzerine odaklanan liderin davranışlarını incelemiştir. Görev davranışı, liderin grup içindeki bireylere yardımcı olarak hedeflenen görevlerin yerine getirilmesidir. Sporcuların müsabaka esnasında teknik ekipten alacağı talimatları takım arkadaşlarıyla birlikte ne düzeyde yansıtabildikleri bu davranışa örnek olarak verilebilir. İlişki davranışı ise, bireyler kendilerini buldukları ortam içinde rahat hissetme durumudur (Northouse, 2016).

Spor alanında liderlik ve kişilik araştırmalarının gün geçtikçe önemi artmaktadır. Spor yöneticileri, takımlarının başarılı performans göstermeleri için yalnızca fiziksel yetilerin yeterli olmadığını aynı zamanda psikolojik faktörlerin de etkisinin bulunduğunu öne sürmektedir. Fiziksel açıdan benzer olan sporcular arasında zihinsel becerisi üst seviyede olan sporcuların daha başarılı olduğu bildirilmektedir (Weinberg ve Gould, 2015). Sporcuların kişilik özellikleri ve liderlik yönelimleri; müsabaka esnasında stres ile başa çıkabilme, rol model olma, başarısızlık durumu ile nasıl başa çıkılabileceğinin öğretilmesi gibi sportif başarıya etki edebilen birçok yönü göstermektedir (Eales-White, 2006). Literatürdeki çalışmalarda, liderlik yönelimleri açısından antrenörlerin değerlendirildiği görülmektedir (Bilir, Şahin ve Şengün, 2019; Çetintaş, 2019). Oysaki, sportif başarıda antrenörlerin yanı sıra sporcuların da kişilik özellikleri ve liderlik yönelimleri önemli rol oynamaktadır (Daban, 2019). Masa tenisi sporu, bireysel bir spor dalıdır. Bu nedenle, sporcunun kişilik özellikleri ve liderlik yönelimlerinin saha performansı ve sportif başarı üzerinde etkili olabileceği düşünülmektedir. Bu doğrultuda, araştırmanın amacı masa tenisi sporcularının liderlik yönelimleri ve kişilik özelliklerinin incelenmesidir. Bu sporcuların sahip oldukları kişilik özellikleri ve liderlik yönelimleri belirlenecek olursa, saha performansı ve sportif başarının artırılmasına yönelik spor yöneticileri tarafından çeşitli uygulamalar geliştirilebilecektir.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu araştırmada nicel araştırma yöntemleri içerisinde bulunan betimsel ve ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Betimsel yöntemden ölçütler ile değişkenler arasındaki ilişkinin varlığı ve derecesini sorgulamak için faydalanılmıştır. İlişkisel tarama modeli ise, iki veya daha fazla değişken arasındaki birlikte değişim derecelerini belirlemek için kullanılmıştır.

Evren-Örneklem

Araştırmanın evrenini, Türkiye Masa Tenisi Ligi'nde mücadele eden sporcular oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise, Türkiye Masa Tenisi Ligi'nde mücadele eden 18 yaş üstü lisanslı, aktif 134 kadın, 139 erkek toplam 273 sporcu oluşturmaktadır. Sporcular gönüllülük esasına göre, rastgele örnekleme yöntemi ile seçilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada nicel araştırma tekniklerinden faydalanılmıştır. Anket formunda kişisel bilgi formu ve iki adet ölçek yer almaktadır. Araştırmada katılımcılara veri toplama aracı olarak; Kişisel bilgi formu, Büyük Beş – 50 Kişilik Testi Türkçe Formu ve Liderlik Yönelim Ölçeği uygulanmıştır. Ölçeklerin uygulanması gönüllülük esasına dayanılarak yaklaşık 20 dakika sürmüştür. Sonuçlar katılımcılar tarafından belirtilen ifadeler ile sınırlıdır.

Sporculara ilişkin bazı demografik özellikler (yaş, cinsiyet, eğitimi durumu, oynama süresi, oynadığı lig) Kişisel Bilgi Formu'na kaydedildi. Sporcuların kişilik özelliklerini belirleyebilmek için Goldberg'in (1992) geliştirdiği, Tatar'ın (2017) Türkçe'ye uyarladığı geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılan 50 madde ve 5 alt boyut içeren Büyük Beş – 50 kişilik testi kullanılmıştır. Bu alt boyutlar, dışadönüklük, uyumluluk, sorumluluk, duygusal dengelilik, zeka/hayal gücü şeklinde oluşturulmuştur. Faktörlerin iç tutarlılık katsayıları 0.67 ile 0.79 arasında değişkenlik göstermektedir (Tatar, 2017). Sporcuların liderlik yönelimlerini tespit etmek için, Bolman ve Deal (1991) tarafından geliştirilen, Türkçe'ye uyarlaması ise Dereli (2003) tarafından yapılan Liderlik Yönelim Ölçeği kullanılmıştır. Bu ölçek 32 madde ve 4 alt boyuttan oluşmaktadır. Yapısal çerçeve (yapıya yönelik liderlik), insan kaynakları çerçevesi (insana yönelik liderlik), politik çerçeve (dönüşümsel liderlik) ve sembolik çerçeve (karizmatik liderlik) bu alt boyutları oluşturmaktadır. Faktörlerin iç tutarlılık katsayıları ,84 ile ,88 arasında değişmektedir (Dereli, 2003).

Araştırma Yayın Etiği

Bu araştırma Ege Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu tarafından 02.01.2019 tarih ve 94 protokol numaralı kararla gerekli izinler sağlanarak yapılmıştır.

Verilerin Toplanması

Türkiye Masa Tenisi Ligleri'nde (Süper Lig, 1. Lig, 2. Lig, 3. Lig) mücadele eden sporculara turnuva esnasında hazırlanan formlar uygulanmıştır. Bu çerçevede uygulanan formda, çalışmanın amacı sunulmuş, masa tenisi sporcuları da veri toplama formlarını cevaplandırarak çalışmaya gönüllü olarak katılım göstermişlerdir.

Verilerin Analizi

Araştırmamızın analizleri yapılabilmesi için SPSS 25.0 programı kullanılmıştır. Verilerin normal dağılım gösterip göstermediği Kolmogorov-Smirnov testi ile belirlenmiştir. Araştırmamızda veriler normal dağılım gösterdiği için parametrik testler yapılmıştır. Katılımcıların kişilik özellikleri ve liderlik yönelimleri alt boyutlarının bağımsız değişkenlere göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için bağımsız örneklem T testi ve tek yönlü varyans analizi teknikleri uygulanmıştır. Kişilik testi ile Liderlik Yönelim Ölçeği arasındaki ilişki pearson korelasyon analizi ile belirlenmiştir. İstatistiksel anlamlılık değeri $p < 0,05$ olarak ele alınmıştır.

BULGULAR

Tablo 1. Katılımcıların demografik özelliklere göre dağılımı

Bağımsız Değişkenler	Gruplar	N	%
Cinsiyet	Kadın	134	49,1
	Erkek	139	50,9
Yaş	≤ 24 yaş	166	60,8
	≥ 25 yaş	107	38,5
Eğitim Durumu	Lise	142	52
	Üniversite	131	48
Oynama süresi(yıl)	≤14 yıl	166	60,8
	≥15 yıl	107	39,2
Oynadığı lig	1.lig	61	22,3
	2.lig	80	29,3
	3.lig	79	28,9
	Süper lig	53	19,4

Tablo 1 incelendiğinde; katılımcıların 166'sının (60,8) 24 yaş ve altı, 107'sinin (38,5) 25 yaş ve üstü olduğu; 134'ünün (49,1) kadın, 139'unun (50,9) erkek olduğu; 142'sinin (52) lise mezunu 131'inin (48) üniversite öğrencisi ve mezunu olduğu, 166'sının (60,8) 14 yıl ve daha az süredir oynadığı 107'sinin (39,2) 15 yıl ve daha fazla süredir oynadığı; 61'inin (22,3) 1.ligde mücadele ettiği, 80'inin (29,3) 2.ligde mücadele ettiği, 79'unun (28,9) 3.ligde mücadele ettiği, 53'ünün (19,4) süper ligte mücadele ettiği görülmektedir.

Büyük Beş-50- Kişilik Testi Ölçeği alt boyutlarına ilişkin standart sapma değerleri ,51 ile ,68 arasındadır. B5-50- KT alt boyutlarının iç tutarlılık kat sayıları .66 ile .75 değerleri arasında değişkenlik göstermektedir. Liderlik Yönelim Ölçeği alt boyutlarına ilişkin standart sapma değerleri .58 ile .65 arasındadır. LYÖ alt boyutlarının iç tutarlılık katsayıları .82 ile .87 değerleri arasında değişkenlik göstermektedir.

Tablo 2. Katılımcıların liderlik yönelim ölçeği alt boyutlarının bağımsız değişkenlere ilişkin t-testi ve anova sonuçları

T-testi ve ANOVA sonuçları		Yapısal Çerçeve		İnsan Kaynakları Çerçevesi		Politik Çerçeve		Sembolik Çerçeve	
		Ort.	S	Ort.	S	Ort.	S	Ort.	S
Cinsiyet	Kadın	3,98	,49	4,23	,62	3,64	,64	3,71	,64
	Erkek	3,90	,68	4,10	,52	3,79	,66	3,80	,60
	t-değeri	1,14		2,36*		-1,89		-1,20	
Yaş	≤24	3,83	,66	4,09	,62	3,60	,71	3,66	,67
	≥25	4,09	,45	4,24	,48	3,89	,50	3,89	,52
	t-değeri	-3,94*		-2,20*		-3,98*		-3,16*	
Eğitim Durumu	Lise	3,38	,65	3,87	,58	3,90	,67	3,30	,59
	Üniversite	3,58	,54	3,97	,64	3,99	,69	3,50	,63
	t-değeri	-1,57		-2,61*		-3,21*		-2,76*	
Oynadıkları Lig	1. lig	3,95	,60	4,14	,60	3,76	,71	3,79	,68
	2. lig	3,90	,62	4,13	,57	3,67	,62	3,70	,58
	3. lig	3,97	,55	4,17	,56	3,73	,65	3,75	,64
	Süper lig	3,93	,63	4,15	,59	3,70	,65	3,77	,59
	f-değeri	,231		,095		,254		,266	
Oynadıkları Süre	≤14	3,82	,67	4,06	,61	3,59	,72	3,63	,68
	≥15	4,09	,43	4,26	,49	3,90	,49	3,92	,48
	t-değeri	-3,64*		-2,87*		-4,25*		-3,99*	

* p<0,05

Tablo 2’de Liderlik Yönelim Ölçeği ile elde edilen verilere göre cinsiyet değişkeni incelendiğinde insan kaynakları alt boyutunda anlamlı farklılık olduğu görülmektedir (p<0,05). Kadın sporcuların ortalamaları (Ort.=4,23, S= 62), erkek sporcuların ortalamalarına (Ort.= 4,10, S =52) göre daha yüksek bulunmuştur. Yaş değişkenine bakıldığında, tüm alt boyutlarda anlamlı farklılık olup, 25 yaş ve üstü sporcuların daha yüksek ortalamalara sahip olduğu görülmektedir (p<0,05). Sporcuların eğitim durumu değişkeninden elde edilen verilere göre; insan kaynakları çerçevesi, politik çerçeve ve sembolik çerçeve alt boyutları arasında anlamlı farklılık göstermektedir (p<0,05). Alt boyutlara ilişkin üniversite öğrencilerinin ortalamaları, lise öğrencilerinin ortalamalarına göre yüksek olduğu saptanmaktadır. Oynadıkları lig değişkenine ilişkin anova analizi ile elde edilen verilere göre, alt boyutlar arasında anlamlı ilişki görülmemektedir (p>0,05). Oynadıkları süre değişkeni ile elde edilen veriler incelendiğinde, insan kaynakları çerçevesi, yapısal çerçeve, politik çerçeve, sembolik çerçeve alt boyutlarında anlamlı farklılık olduğu saptanmaktadır. Alt boyutların tümünde 15 yıl ve üstü süredir mücadele eden sporcuların ortalamaları 14 yıl ve altı mücadele eden sporcuların ortalamalarına göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Katılımcıların kişilik testi alt boyutlarının bağımsız değişkenlere ilişkin t-testi ve anova sonuçları

T-testi ve ANOVA sonuçları		Dışadönüklük		Uyumluluk		Sorumluluk		Duygusal Dengelilik		Zeka/Hayal Gücü	
		Ort.	S	Ort.	S	Ort.	S	Ort.	S	Ort.	S
Cinsiyet	Kadın	3,49	,65	4,02	,54	4,20	,57	3,36	,65	3,89	,46
	Erkek	3,46	,56	3,81	,65	3,69	,68	3,43	,57	3,80	,56
	t-değeri	,478		2,94*		6,65*		-,902		1,60	
Yaş	≤24	3,38	,66	3,83	,64	3,84	,69	3,31	,65	3,81	,55
	≥25	3,61	,47	4,05	,52	4,11	,64	3,54	,53	3,90	,45
	t-değeri	-3,40*		-3,07*		-3,41*		-3,25*		-1,43	
Eğitim Durumu	Lise	3,38	,65	3,87	,58	3,90	,67	3,30	,59	3,82	,48
	Üniversite	3,58	,54	3,97	,64	3,99	,69	3,50	,63	3,88	,55
	t-değeri	-2,76*		-1,33		-1,20		-2,70*		-1,04	
Oynadıkları Lig	1. lig	3,59	,57	4,01	,60	3,99	,71	3,52	,62	3,89	,51
	2. lig	3,35	,61	3,79	,63	3,87	,67	3,28	,59	3,78	,52
	3. lig	3,52	,58	4,00	,57	4,02	,69	3,47	,62	3,88	,51
	Süper lig	3,44	,63	3,87	,62	3,89	,65	3,33	,61	3,84	,50
	f-değeri	1,98		2,16		,946		2,46		,719	
Oynadıkları Süre	≤14	3,38	,67	3,82	,63	3,83	,67	3,33	,65	3,81	,51
	≥15	3,61	,46	4,05	,55	4,11	,66	3,49	,55	3,90	,52
	t-değeri	-3,33*		-3,13*		-3,43*		-2,12*		-1,42	

*p<0.05

Büyük Beş-50 Kişilik Envanteri ile elde edilen veriler cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde, uyumluluk ve sorumluluk alt boyutlarında anlamlı farklılık bulunmaktadır (p<0.05). Uyumluluk alt boyutunda kadın sporcuların ortalamaları, erkek sporcuların ortalamalarına göre daha yüksektir. Yaş değişkenine göre incelendiğinde, dışadönüklük, sorumluluk, uyumluluk ve duygusal dengelilik alt boyutlarında anlamlı farklılık olduğu saptanmaktadır (p<0,05). Anlamlı farklılık olduğu görülen alt boyutlarda 25 yaş ve üstü sporcuların ortalamaları 24 yaş ve altı sporcuların ortalamalarına göre daha yüksektir. Eğitim durumu değişkenine göre elde edilen verilerde ise, dışadönüklük ve duygusal dengelilik alt boyutlarında anlamlı farklılık olduğu (p<0,05), her iki alt boyutta eğitim durumu üniversite olan sporcuların ortalamaları, eğitim durumu lise olan sporcuların ortalamalarına göre daha yüksek olduğu saptanmaktadır. Büyük Beş-50 Kişilik Envanteri ile elde edilen veriler anova analizi ile oynadıkları lig değişkenine göre incelendiğinde alt boyutlar arasında anlamlı farklılık görülmemektedir (p>0.05). Sporcuların oynadıkları süre değişkenine göre ise dışadönüklük, sorumluluk, uyumluluk ve duygusal dengelilik alt boyutlarında anlamlı farklılık olduğu gözlenmektedir (p<0,05). Anlamlı farklılık gözlemlenen alt boyutların tümünde, 15 yıl ve üzeri masa tenisi oynayan sporcuların, 14 yıl ve altı masa tenisi oynayan sporculara göre daha yüksek ortalamaya sahip olduğu bulunmuştur (Tablo 3).

Tablo 4. Büyük beş-50 kişilik testi ile liderlik yönelim ölçeği arasındaki ilişki değerleri

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.Dışa dönüklük	1								
2.Uyumluluk	,423**	1							
3.Sorumluluk	,181**	,453**	1						
4.Duygusal dengelilik	,514**	,335**	,211**	1					
5.Zeka/hayal gücü	,469**	,619**	,353**	,284**	1				
6.Yapısal çerçeve	,187**	,325**	,602**	,178**	,296**	1			
7.İnsan kaynakları çerçevesi	,371**	,613**	,443**	,207**	,475**	,619**	1		
8.Politik çerçeve	,448**	,460**	,477**	,443**	,425**	,587**	,601**	1	
9.Sembolik çerçeve	,518**	,479**	,422**	,361**	,528**	,594**	,651**	,806**	1

Tablo 4 incelendiğinde, Büyük Beş-50 Kişilik Testi Türkçe Formu ve Liderlik Yönelim Ölçeği'nden elde edilen verilere göre aralarındaki ilişki incelendiğinde dışadönüklük- yapısal çerçeve alt boyutlarında pozitif yönde çok zayıf düzeyde ($r = .187$) anlamlı ilişki vardır. Dışadönüklük- insan kaynakları çerçevesi alt boyutları arasında pozitif yönde zayıf düzeyde ($r = .371$) anlamlılık söz konusudur. Dışadönüklük- politik çerçeve alt boyutlarında pozitif yönde orta düzeyde ($r = .448$), dışadönüklük- sembolik çerçeve alt boyutlarında ise, pozitif yönde orta düzeyde ($r = .518$) anlamlı ilişki görülmektedir. Uyumluluk- yapısal çerçeve alt boyutları arasında pozitif yönde zayıf düzeyde ($r = .325$), uyumluluk- insan kaynakları çerçevesi alt boyutlarında pozitif yönde yüksek düzeyde ($r = .613$) anlamlı ilişki bulunmaktadır. Uyumluluk- politik çerçeve alt boyutlarında pozitif yönde orta düzeyde ($r = .460$), uyumluluk- sembolik çerçeve alt boyutlarında pozitif yönde orta düzeyde ($r = .479$) ilişki mevcuttur. Sorumluluk- yapısal çerçeve alt boyutlarında pozitif yönde orta düzeyde ($r = .602$), sorumluluk- insan kaynakları çerçevesi alt boyutlarında pozitif yönde orta düzeyde ($r = .443$) ilişki bulunmaktadır. Sorumluluk- politik çerçeve alt boyutları arasında pozitif yönde orta düzeyde ($r = .477$), sorumluluk- sembolik çerçeve alt boyutlarında pozitif yönde orta düzeyde ($r = .422$) ilişki görülmektedir. Duygusal dengelilik- yapısal çerçeve alt boyutları arasında pozitif yönde çok zayıf düzeyde ($r = .178$), duygusal dengelilik- insan kaynakları çerçevesi alt boyutlarında pozitif yönde çok zayıf düzeyde ($r = .207$) ilişki bulunmuştur. Duygusal dengelilik- politik çerçeve alt boyutları arasında pozitif yönde orta düzeyde ($r = .443$), duygusal dengelilik- sembolik çerçeve alt boyutlarında pozitif yönde zayıf düzeyde ($r = .361$), zeka/hayal gücü- yapısal çerçeve alt boyutları arasında pozitif yönde zayıf düzeyde ($r = .296$) ilişki olduğu saptanmıştır. Zeka/hayal gücü- insan kaynakları çerçevesi alt boyutlarında pozitif yönde orta düzeyde ($r = .475$), zeka/hayal gücü- politik çerçeve alt boyutlarında pozitif yönde orta düzeyde ($r = .425$), zeka/hayal gücü- sembolik çerçeve alt boyutları arasında pozitif yönde orta düzeyde ($r = .528$) bir ilişki vardır ($p < 0.05$).

TARTIŞMA VE SONUÇ

Spor yöneticileri görev aldıkları spor teşkilatlarının başarısı için çaba gösterirler. Sporda başarılı olmak için fiziksel yetenek tek başına yeterli olmamaktadır. Sporcuların performansının teknik, taktik ve kondisyonel çalışmalar yanında uygun kişilik özelliklerinin kazandırılması ile artırılması mümkündür (Samur, 2018). Bu çalışmada masa tenisi sporcularının bazı demografik özellikleri, kişilik özellikleri ve liderlik yönelimlerinin belirlenmesi, kişilik özellikleri ile liderlik yönelimleri arasındaki ilişkinin incelenmesine yönelik ölçek verileri ele alınmaktadır.

B5-50-KT alt boyutlarının alt boyutlarının iç tutarlılık kat sayıları .66 ile .75 değerleri arasında değişkenlik gösterirken, LYÖ alt boyutlarına ilişkin iç tutarlılık katsayıları .82 ile .87 değerleri arasında değişkenlik göstermektedir. Cengiz ve Güllü (2018) ve Karataş (2017) yaptıkları çalışmalarda, cinsiyet değişkenine göre Liderlik Yönelim Ölçeği alt boyutları arasında anlamlı farklılık olmadığını bulmuşlardır. Bu çalışmanın aksine Aydın'ın (2016) araştırmasında cinsiyet değişkenine göre insan kaynakları alt boyutunda anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Benzer olarak, bizim çalışmamızda da Liderlik Yönelim Ölçeği alt boyutları cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde, insan kaynakları alt boyutunda anlamlı farklılık söz konusudur. Dolayısıyla kadın sporcuların ortalamalarının erkek sporculara göre daha yüksek bulunmasını kadın sporcuların erkek sporculara göre takım içerisinde daha iş birlikçi, organize ve fikirlere açık oldukları şeklinde açıklamak mümkündür. Çalışmamızda yaş değişkenine göre Liderlik Yönelim Ölçeği alt boyutlarını incelediğimizde, tüm alt boyutlarda anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Literatürdeki çalışmalarda ise farklı örneklem gruplarında farklı sonuçlara ulaşılmıştır. Arslan ve Uslu'nun (2013) öğretmenler üzerinde yaptıkları araştırmanın sonuçları çalışmamıza benzer nitelik gösterirken, Karataş'ın (2017) spor bilimleri öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmada liderlik yönelimi alt boyutları ile yaş değişkeni arasında anlamlı farklılık bulunmadığı belirtilmektedir. Literatürdeki bazı çalışmalarda yaşı büyük ve tecrübesi daha fazla olan sporcuların diğer bireylere kıyasla liderlik özelliklerinin geliştiği görülmektedir (McArdle, 2008). Çalışmamızda ise 24 yaş ve altı sporculara göre 25 yaş ve üstü masa tenisi sporcuların daha yüksek ortalamalara sahip oldukları tespit edilmiştir. Bu sporcuların daha tecrübeli olmaları sebebi ile daha mantıklı, çözümsel, vizyon sahibi, fikir ve eleştirilere açık olmaları gibi liderlik özelliklerinin öne çıktığı görülmektedir. Mücadele edilen lig değişkeni ile liderlik yönelim ölçeği alt boyutlarının arasında anlamlı farklılık olmadığı bulunmuştur. Masa tenisi sporcularının mücadele ettikleri ligin farklı olması liderlik davranışları üzerinde etki etmediğini söylemek mümkündür. Oynadıkları yıl değişkenine göre incelendiğinde, tüm alt boyutlarda anlamlı farklılık olduğu saptanmıştır. 15 yıl ve fazla süre masa tenisi sporu ile uğraşan sporcuların daha yüksek ortalamaya sahip oldukları görülmektedir. Daha fazla süredir masa tenisi sporu ile uğraşan sporcuların diğer sporculara göre liderlik davranışları sergilemelerine neden olduğunu söyleyebiliriz. Literatürde çalışmamıza benzerlik mevcuttur. Bayındır (2020), spor bilimleri öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmada çalışmamıza benzer olarak uzun süre spor yapan bireylerin liderlik yönelimlerinin ileri düzeyde geliştiği görülmektedir. Deneyim ve tecrübenin liderlik yönelimlerinde sporcular üzerinde önemli olduğunu söyleyebiliriz. Eğitim durumu değişkenine göre ise; insan kaynakları çerçevesi, sembolik çerçeve ve politik çerçeve alt boyutları arasında anlamlı farklılık söz konusudur. Aygün ve Öztaşyonar (2019) yaptığı çalışmada çalışmamıza paralellik göstererek eğitim

durumundaki artışın tecrübe, bilgi, sorumluluk alma ve etkili iletişim gibi liderlik davranışlarını ön plana çıkardığını söyleyebiliriz.

Araştırmamızda B5KT-50-TR alt boyutlarının cinsiyet değişkenine göre analiz edildiğinde, sorumluluk ve uyumluluk alt boyutlarında anlamlı farklılık söz konusudur. Kadın sporcuların ortalamaları erkek sporculara göre yüksek olduğu görülmektedir. Kadın masa tenisi sporcularının erkek sporculara göre rekabetten uzak uzlaşmacı, işbirlikçi, güvenilir, planlı çalışan, sosyal bireyler olduklarını söyleyebiliriz. Araştırmamıza benzer nitelikte olan Saygılı, Atay, Eraslan ve Hekim (2015) yaptıkları çalışmada spor yapan ve spor yapmayan bireylerin kişilik özelliklerini incelediklerinde, cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık bulurken kadın sporcuların ortalamalarının daha yüksek olduklarını tespit etmişlerdir. Çalışmamızın aksine Lopez ve Santelices (2012) masa tenisi sporcularının üzerine yaptıkları araştırmada ise erkek ve kadın sporcuların kişilik özellikleri arasında anlamlı farklılık olmadığını saptamışlardır. Araştırmamızda yaş değişkeni dağılım dengeli olmaması nedeniyle ortalama yaş değerlerinin altı ve üstü olarak iki gruptan oluşmaktadır. Dışadönüklük, uyumluluk, sorumluluk ve duygusal dengelilik alt boyutlarında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. 25 yaş ve üstü sporcular daha yüksek ortalamaya sahip olduğu bulunmuştur. 25 yaş üstü masa tenisi sporcuların daha etkili iletişim, sosyal ve harekete geçme düzeylerinin onların tecrübe ve deneyimleri ile paralellik gösterdiğini söylemek mümkündür. Öztürk (2018) akademisyenler üzerinde yaptığı çalışmada çalışmamıza benzer olarak kişilik özellikleri ile yaş faktörü arasında anlamlı farklılık bulmuştur. Nas (2018) spor bilimleri öğrencilerine yaptığı çalışmada ise yaş değişkeni ile kişilik özellikleri arasında çalışmamızın aksine anlamlı farklılık olmadığını söylemektedir. Literatürde kişilik özellikleri üzerine yapılan araştırmalarda farklı sonuçların elde edilmesinin nedeni, içerisinde bulunduğu sosyal çevre, coğrafi özellikler, aile ve okul çevresi gibi etkenler olabilir. Sporcuların oynadıkları lig faktörü incelendiğinde, alt boyutlar arasında anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir. Masa tenisi sporcularının lig farketmeksizin benzer kişilik özellikleri gösterdiğini söyleyebiliriz. Alan yazında bu değişkene benzer çalışmaların az sayıda olduğu görülmektedir. Yıldız, Tekin ve Sefa (2009) farklı statüdeki paf, amatör, profesyonel sporcular üzerine yaptıkları çalışmada, çalışmamızın aksine alt boyutlara ilişkin anlamlı farklılık bulmuşlardır. Çalışmamızda masa tenisi sporunu 15 yıl ve üstü ile 14 yıl ve altı oynama yılı olarak iki grupta inceledik. Dışadönüklük, uyumluluk, sorumluluk ve duygusal dengelilik alt boyutlarında anlamlı farklılık görülmektedir. 15 yıl ve üstü süre ile bu sporu yapan sporcuların ortalama daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bu sonuçtan yola çıkarak 15 yıl ve üstü süredir bu sporu yapan sporcuların onların daha sosyal, antrenör ve takım ile iletişim ve ilişkilerin daha güçlü olduğu, sporcuların takım içerisinde kritik zamanlarda masa tenisi branşının gerektirdiği sorumluluk alabilme gibi özelliklere sahip olduklarını söyleyebiliriz. Şar (2016) spor yapan ve yapmayan bireyler üzerindeki bir çalışmada, spor yapma süresi ile alt boyutlar arasında çalışmamızın aksine anlamlı farklılık olmadığını bulmuştur. Bu sonuçtan hareket ederek, farklı örneklem gruplarından farklı sonuçlar elde edildiğini söylemek mümkündür. Kişilik testi ile eğitim değişkeni alt boyutları incelendiğinde, dışadönüklük ve duygusal dengelilik alt boyutlarında anlamlı farklılık bulunmaktadır. Eğitim durumu üniversite olan masa tenisi sporcuların ortalamaları, eğitim durumu lise olan sporcuların ortalamalarına göre daha yüksektir. Üniversite eğitimi almış sporcuların takım içerisindeki iletişimi ve müsabaka esnasında stres durumu ile başa çıkmaları daha güçlü olduğu görülmektedir. Literatüre bakıldığında Ulucan ve Bahadır (2011) halter sporcularına yönelik araştırmasında, çalışmamıza paralel olarak anlamlı farklılık olduğu

belirtilmektedir. Sporcuların almış oldukları eğitim bazı kişilik özelliklerinin gelişmesinde etkili olduğu görülmektedir.

Çalışmamızın temel amacı olan masa tenisi sporcularının kişilik özellikleri ve liderlik yönelimleri arasındaki ilişki incelendiğinde, dışadönüklük – politik çerçeve ile dışadönüklük – sembolik çerçeve arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı ilişki mevcuttur. Buna göre, masa tenisi sporcuların sosyallik düzeyi arttıkça etkili iletişimi, ikna ediciliği ve vizyon sahibi olduğunu söyleyebiliriz. Uyumluluk – insan kaynakları çerçevesi alt boyutları arasında pozitif yüksek düzeyde anlamlılık mevcut iken, uyumluluk – politik ve sembolik çerçeve alt boyutları arasında pozitif orta düzeyde anlamlılık bulunmaktadır. Sporcuların takım içerisinde uyumlu olması takım arkadaşları ile iş birliği kurma düzeylerini arttırmaktadır. Sorumluluk – yapısal çerçeve alt boyutları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlılık bulunmaktadır. Organize ve sorumluluk sahibi sporcular, mantıklı ve açık hedefler belirleyerek hareket etmektedir. Duygusal dengelilik ve politik çerçeve alt boyutları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlılık görülmektedir. Sporcular müsabaka esnasında stresle başa çıkma konusunda etkili olduğunu söyleyebiliriz.

Masa tenisi sporcularının kişilik özelliklerini ve liderlik yönelimlerini belirlemek amacıyla yaptığımız çalışmamız spor yöneticileri için başvuru kaynağı olacaktır. Masa tenisi sporcuları ile kişilik özellikleri arasındaki ilişkiyi demografik değişkenlere göre incelediğimizde genel olarak; sorumluluk, uyumluluk ve dışadönüklük alt boyutlarında anlamlı farklılık bulunmaktadır. Kadın sporcular erkek sporculara göre daha sosyal ve işbirlikçi olduğu saptanmıştır. Yaşı büyük ve uzun yıllar masa tenisi sporu ile uğraşan sporcuların diğer bireylere göre gelişmiş kişilik özelliklerine sahip olduğu görülmektedir. Eğitim düzeyi arttıkça masa tenisi sporunda başarılı olmak için gerekli olan bazı kişilik özelliklerin geliştiği saptanmıştır. Oynadıkları lig farketmeksizin sporcuların kişilik özellikleri üzerinde etkisi olmadığı bulunmuştur. Araştırmaya katılan masa tenisi sporcularının cinsiyet, yaş, eğitim durumu ve masa tenisi oynama süreleri gibi demografik değişkenler ile liderlik yönelimleri arasında anlamlı farklılık bulunurken, oynadıkları lig değişkeni arasında anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir. 25 yaş ve üstü sporcuların, kadın sporcuların ve uzun süre masa tenisi sporu yapan bireylerin diğer sporculara göre problem karşısında mantıklı düşünmesi, detaycı ve kişilere karşı duyarlı olduğu söylenebilir. Eğitim düzeyi yüksek olan masa tenisi sporcuların vizyon sahibi, iletişimi güçlü bireyler olduğu şeklinde yorumlayabiliriz. Masa tenisi sporcularında kişilik özellikleri ile liderlik yönelimleri arasında anlamlılık bulunmaktadır. Masa tenisi sporcularının müsabaka esnasında bireysel spor yapmaları sebebi ile bu özelliklerin gelişmiş olması başarı durumunu getireceği düşünülmekte ve önerilmektedir. Yöneticilerin sporcularda bu özellikleri önceden tespit etmesi ve geliştirmesi gerekmektedir. Günümüzde başarı fiziksel ve psikolojik etmenler ile mümkündür. Spor yöneticilerinin kulüplerinin başarıları için bu etmenleri ortaya çıkaracak uygulamalar geliştirmeleri önemlidir. Yaptığımız çalışmanın spor yönetimi alanına katkı sağlaması hedeflenmektedir. Bu çalışmada kişilik testinin 18 yaş altı masa tenisi sporcularına uygulanamaması sebebiyle 18 yaş altı sporcuların çalışmaya dahil edilmemesi araştırmamızın sınırlılıklarını oluşturmaktadır. Araştırmacıların daha fazla ve daha farklı branşlardan oluşan örneklem grupları ile çalışma yapması önerilmektedir.

Çıkar Çatışması: Çalışma kapsamında herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı: Araştırma Dizaynı- YD; ED, İstatistik analiz- YD, Makalenin hazırlanması- YD; ED: 1. ve 2. yazarlar tarafından gerçekleştirilmiştir. Verilerin Toplanması- YD: 1. yazar tarafından gerçekleştirilmiştir.

Etik Kurul İzni ile ilgili Bilgiler

Kurul Adı: Ege Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu

Tarih: 02.01.2019

Sayı/Karar No: 01/07, Protokol no: 94

KAYNAKLAR

- Arslan, H. ve Uslu, B. (2013). Öğretmen adaylarının liderlik yönelimlerinin incelenmesi. *e-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 42-60. <https://doi.org/10.19160/e-ijer.69648>
- Aydın, R. (2016). *Beden eğitimi ve spor yüksekokullarında eğitim gören bireysel ve takım sporlarıyla uğraşan öğrencilerin liderlik özelliklerinin karşılaştırılması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans tezi, Bartın Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı, Bartın.
- Aygün, M. ve Öztaşyoner, Y. (2019). Buz hokeyi sporcularının sportif sürekli kendine güven özelliklerinin incelenmesi. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 17(3), 202-212. <https://doi.org/10.33689/spormetre.508266>
- Bayındır, M. (2020). Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin liderlik yönelim davranışlarının araştırılması: İstanbul gelişim üniversitesi örneği. *Akdeniz Spor Bilimleri Dergisi*, 3(2), 260-268. <https://doi.org/10.38021/asbid.806450>
- Bilir, F. P., Şahin, N. ve Sangün, L. (2019). Antrenör yetiştirme kurslarına katılan bireylerin liderlik davranış algılarının incelenmesi. *SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 17(2), 218-230. <https://doi.org/10.33689/spormetre.452438>
- Bolman, L. G. & Deal, T. E. (1991). Leadership and management effectiveness: A multi-frame, multi-sector analysis. *Human resource management*, 30(4), 509-534.
- Cengiz, R. ve Güllü, S. (2018). Spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin liderlik yönelimleri ve fiziksel saygı düzeylerinin incelenmesi. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 3(4), 94-108. <https://doi.org/10.31680/gaunjs.474908>
- Çetintaş, Y. (2019). *Karate antrenörlerinin liderlik yönelimlerinin incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans tezi, Bartın Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretimi Anabilim Dalı, Bartın.
- Daban, M. (2019). *Spor liderlerinin sporcu motivasyonlarına ve takım başarılarına etkileri*. Yayımlanmamış Tezsiz Yüksek Lisans Projesi, Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Denizli.
- Dereli, M. (2003). *A survey research of leadership styles of elementary school principals*. Master's thesis, Middle East Technical University, Ankara.
- Eales-White, R. (2006). *Devenez un manager performant*. France: L'Express éditions.
- Goldberg, L. R. (1992). The development of markers for the big-five factor structure. *Psychological assessment*, 4(1), 26-42. <https://doi.org/10.1037/1040-3590.4.1.26>

- Karataş, E. Ö. (2017). *Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin liderlik yönelimleri ve öz güven davranışlarının incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi, İnönü Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Lopez, A. & Santelices, O. (2012). Personality characteristics of elite table tennis athletes of the philippines: Basis for a proposed recruitment program. *International Journal of Table Tennis Sciences*, 7, 1-4.
- McArdle, M. (2008). *Leadership orientations of community college presidents and the administrators who report to them: A frame analysis*. USA: University of Central Florida.
- Morgan, C. T. ve Arıcı, H. (1981). *Psikolojiye giriş: Ders kitabı*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Nas, K. (2018). Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin kişilik özelliklerinin cinsiyet, yaş ve spor türüne olan etkisi. *The Journal of International Social Research*, 11(57), 420-424. <https://doi.org/10.17719/jisr.2018.2460>
- Northouse, P. G. (2016). *Leadership: Theory and practice* (7th. ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Öztürk, F. (2018). *Spor eğitimi veren kadın akademisyenlerin kişilik özellikleri ile kariyer engellerinin belirlenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi, Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı, Sakarya.
- Samur, S. (2018). Futbol takımlarında mücadele azim ve iradesine katkı sağlayacak kişilik özellikleri. *Türkiye Spor Bilimleri Dergisi*, 2(1), 34-44.
- Sato, M., Jordan, J. S., Funk, D. C. & Sachs, M. L. (2018). Running involvement and life satisfaction: The role of personality. *Journal of Leisure Research*, 49(1), 28-45. <https://doi.org/10.1080/00222216.2018.1425051>
- Saygılı, G., Atay, E., Eraslan, M. ve Hekim, M. (2015). Düzenli olarak spor yapan ve yapmayan öğrencilerin kişilik özellikleri ile akademik başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 23(1), 161-170.
- Şar, N. Ş. (2016). *Spor yapan ve yapmayan bireylerin psikolojik dayanıklılık ve kişilik özelliklerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı, Sakarya.
- Tatar, A. (2017). Büyük beş-50 kişilik testinin türkçeye çevirisi ve beş faktör kişilik envanteri kısa formu ile karşılaştırılması. *Anatolian Journal of Psychiatry/Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 18(1), 51-61. <https://doi.org/10.5455/apd.220580>
- Ulucan, H. ve Bahadır, Z. (2011). Haltercilerin kişilik özelliklerinin farklı değişkenlere göre incelenmesi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 5(2), 175-183.
- Weinberg, R. S. & Gould, D. (2015). *Foundations of sport and exercise psychology* (6th ed.). USA: Human Kinetics.
- Yıldız, M., Tekin, M. ve Lök, S (2009). Farklı statüdeki futbolcuların kişilik tiplerinin incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (22), 437-443.

